

Lisbeth Høltedahl
ISV, Universitetet i Tromsø

FORMIDLINGSPROBLEMER I SAMFUNDSFORSKNING ¹⁰

INDLEDNING

Der ligger et bestemt perspektiv til grund for al god samfundsforskning. Dette perspektiv vil jeg kalde "forståelse af forståelse" eller "begrebet om perspektiv". Et udsagns betydning kan bare findes i den konkrete kontekst, det er givet i. Samfundsforskere, som præsenterer sine fund som forskning må have dette perspektiv. Samtidig må perspektivet formidles til publikum sammen med forskerens fund. Offentlige debatter om kundskab og holdninger kommer ellers let på afveje.

Hovedhensigten med denne forelesning er, at finde frem til indsigt i hvordan vi samfundsforskere skal gå frem, om vi skal lykkes med at formidle til publikum at handlingers og udsagns betydning må findes i den konkrete kontekst de er fremsat i.

Såvel når vi baserer vor forskning på brug af spørgeskema og begrepsfæster vort materiale med statistiske metoder, som når vi driver med mere såkaldt kvalitative studier, er det en forudsætning, at samfundsforskeren har skaffet sig indsigt i informanternes forståelsesmåde, referencerammer. For at samfundsforskeren skal kunne tilegne sig andres

---

¹⁰ Uddrag fra manus til prøveforelæsning ved den filosofiske doktorgrad, Universitetet i Tromsø, selvvalgt emne. Jeg er taknemlig for kommentarer fra Harald Eidheim, Hans Christian Sørhaug, Edmund Edwardsen og Jacob Meløe.

referencerammer må han/hun undgå ureflektet at "forblive i" sit eget perspektiv, sin egen referenceramme. Forskeren må kunne se på sin egen referenceramme som "genstand".

Vi ser stadig eksempler på at det er let for samfundsforskeren at undervurdere betydningen af og vanskeligheden ved at formidle denne specielle grundforståelse. Det gælder såvel i undervisning i samfundsfag ved Universitetet, som når man arbejder som anvendt samfundsforsker eller med anden forskningsformidling. Det må derfor være en vigtig opgave at undersøge hvorfor det er slik. Det er både mine egne erfaringer med forskningsformidling i en mere eller mindre "anvendt" sammenhæng og samfundsfaglig undervisning, som har gjort mig opmærksom på dette problemområde.

I forbindelse med min egen forskning i Niger, Nord-Norge og Kamerun har jeg været optaget af kulturens visuelle dimension. Det jeg ser som observatør og deltager må omskapes til mening.

Det er lige så meget øjnene som ørene vi bruger, når vi arbejder i fremmede miljøer. Det hører også med til det samfundsvidenskabelige arbejde at formidle videre den enorme variation og kreativitet, som de forskellige samfund og miljøer skaber, når det gælder romlige udtryk, bevægelses- og kontaktmåder, dragtformer osv.

De senere år har film været det formidlingsmedium jeg har været mest optaget af. Tidligere har jeg også forsøgt formidling gennem udstillinger.

Det er min ambition, at jeg gennem opbygningen af filmene og måden at præsentere dem på skal lykkes med at formidle

en indsigt i lokale, kulturelle kontekster for kvinders og mænds liv. Jeg ønsker at publikum skal få en "forståelse af sin forståelse". At få dette til har vist sig at være meget problematisk.

I det følgende vil jeg forsøge at klarlægge nogle af hovedudfordringerne i arbejdet med gennem foredrag, forelæsning, film og udstilling at formidle indsigt i lokale kulturelle kontekster. Jeg vil gøre det gennem et mislykkethedsperspektiv på nogle af mine egne formidlingsforsøg så langt.

Måske kan en analyse af mine egne "fadæser" sige noget alment:

- 1) analysen kan afdække nogle generelle dilemmaer ved formidling af samfundsfaglig indsigt
- 2) den vil synliggøre "skjulte" træk i de norske miljøer jeg har været konfronteret med, og derigennem
- 3) vil analysen fortælle noget om nogle af de udfordringer som er karakteristiske for samfundsforskeres arbejde som såkaldte "anvendte" forskere: samfundsforskeren som repræsentant/forsvarer for sine informanter vis-à-vis forskellige (norske) institutioner og myndigheder.

Før jeg går over til analysen af mine tidligere formidlingserfaringer, vil jeg præcisere nærmere hvad jeg lægger i "formidling" og hvad jeg mener med udtrykkene "forståelse af forståelse", "begreb om perspektiv" og "indsigt i lokal kulturel kontekst".

FORMIDLING AF INDSIGT I LOKALE KULTURELLE KONTEKSTER

I dagligdags tankegang er det nok fristende i forbindelse med begrebet "formidling" at forestille sig, at et budskab sendes fra en sender til en modtager på samme måde som når

man hælder vand på en flaske. Men det er nu engang sådan, at modtageren for "at forstå" må fortolke det budskab, som senderen forsøger at formidle. Derfor er forudsætningen for at senderen får formidlet det budskab hun vil, at modtageren er åben for budskabet, at hun tænker og associerer inden for samme referenceramme som senderen. Det må skabes en form for enighed som hvordan situationer, personer og opgaver skal defineres for at handlingsformer og forløb kan forklares. Hvis ikke dette kommer i stand, blir det sender formidler omformet efter modtagerens anderledes regler. Budskabet blir ikke formidlet. I processen blir én historie til en anden. Dette er det let at overse.

Dette at sender og modtager i kommunikation ikke associerer indenfor samme referenceramme gælder i sædeleshed når folk fra ulige samfund/kulturer mødes. Men også i vårt komplekse samfund kommunikerer vi hyppigt med folk, som har udviglet sine fortolkningsmåder i et helt andet miljø, et andet lokalsamfund end vi selv har. Deres referencerammer er delvis forskellige fra vores.

Det er ingenting som tyder på at vi bærer med os, som en del af vore mere eller mindre ulige referencerammer, det jeg vil kalde "forståelse af forståelse". Med dette mener jeg idéen om ulige perspektiver. Vi "lever i" (og lever ud) vore kulturelle perspektiver, men vi behersker ikke "begrepet om perspektiv". Dette kan gøre det vanskelig at opdage fortolkningsbaserede misforståelser. Opdager vi misforståelserne, forklarer vi dem ved at dømme modtageren i stedet for at forstå det forskellige perspektiv. I slike tilfælde er vi mod andre ord ikke i stand til at sondre mellem uenighed og ulikt perspektiv.

Samfundsfaglig forskning er baseret på en erkendelse af dette. For at vi for eksempel skal kunne analysere og forstå kommunikationsbarrierer og konflikter mellem mennesker eller grupper i samfundet, er vi nødt til at kunne foretage denne sondring. Magtinstansers stærke tilbøjelighed til at insistere på ikke at ville tillægge kulturelle forskelle betydning i samfundsforvaltningen er en vigtig faktor i vedligehold af afmagtsforhold i vort samfund (Paine 1986, Eidheim, Henriksen, Mathiesen, Thuen 1986). Det er således de processer i samfundet, som gør det legitimt at overse kulturforskelle, som samfundsforskeren skal klarlægge. Dette kræver meget "tungrodd" arbejde.

For at klarlægge magtforhold og isolere hovedudfordringer i folks liv, må samfundsforskeren først forstå hvordan folk selv opfatter sine liv, sine roller, sine opgaver, og hvordan dette kommer til udtryk i menneskelig samkvem. Vi må i størst mulig grad lære verden at kende slik de ser den. På baggrund af denne kundskab om ulike kontekster skal samfundsforskeren ved hjælp af sit analytiske perspektiv udvikle sine forklarende teorier om processerne i ulike samfund.

Samfundsforskeren må altså aktivt og bevist stræbe mod denne forståelse, som er en forståelse av folks forståelse og samtidig en indsigt i en lokal kulturet kontekst. Når samfundsforskeren skal formidle sine "fund" melder næste udfordring sig. Man må lykkes i at bygge op en forståelse hos modtageren af hvad en forståelsesramme er. Modtageren må se på samfundsforskerens beskrivelser af det andre folk gør som udtryk for andre forståelsesmåder, som kulturelementer og ikke som rariteter. Hvis samfundsforskeren lykkes i at få modtageren til at foretage denne sondring

har hun også lykkedes i at formidle budskabet om "begrebet perspektiv". Blir samfundsforskeren flinkere til dette vil det f.eks. være vanskeligere for magthavere at legitimere overtramp over for minoriteter, og bistandsarbejdere og samfundsplanlæggere vil få et bedre grundlag for at bruge den kundskab vi produserer i sine udviklingsstrategier. Klarer vi ikke dette, vil jeg påstå, at vor indsats automatisk vil indgå i utilsigtede legitimeringsprocesser.

OM AT FÅ INDSIGT I LOKAL KULTUREL KONTEKST I ØST-NIGER -
OG OM AT FORMIDLE DETTE VIDERE TIL FORSKELLIGE NORSKE
PUBLIKUM

I 1970 dro jeg på mit første feltarbejde til det muslimske Øst-Niger. Jeg var interesseret i bistandspolitik og var optaget af at udviklingsarbejde i større grad skulle tage hensyn til kvinders livsvilkår. Jeg planlagde at sætte mig ind i lokal organisering av kønsroller. Det var først under gennemføringen af dette feltarbejde blandt mungaer og fulanere i Mainé Soroa, at jeg følte, at jeg selv for alvor lærte begrebet om perspektiv.

Første del av feltarbejdet blev præget af de stærke følelser, som opstår, når man ikke forstår og ikke selv bliver forstået. Jeg havde basisuddannelse i antropologi, og jeg var klar over, at de folk jeg mødte var bærere af en helt fremmed kultur. Alligevel omformede jeg automatisk det som folk formidlede til mig ved hjælp af min egen kulturelle referenceramme. Jeg hentede frem de idéer om kærlighed, omsorg og ægteskab, undertrykning og magt som min referenceramme definerede og omvendt. Jeg var forarget over, at de ikke elskede sine børn, men bortfostrede dem før de var to år gamle. Ikke mindre forarget var jeg over at kvinderne altid plagede sine ægtemænd om penge i betaling for samlejer og at så mange kvinder syntes at

foretrække at leve som frie kvinder og overvejende livnære sig gennem penge fra elskere. De gifte kvinder på stedet var til gengæld forarget over, at jeg som gift kone snakkede med mænd på offentlige steder, osv.

Jeg oplevede et kulturchok. Gradvist lærte jeg at se på alle de begivenheder og handlinger jeg observerede som budskaber, udtryk, som var forankret i en anden referenceramme end i min egen. Da blev det også klart, at en vurdering af magts- og afmagtsforhold og endog af følelsesmæssige forhold måtte ses på baggrund af hvordan "lokal fornuft" definerede relationer mellem mennesker, mellem mænd og kvinder.

I slutfasen af mit feltarbejde samlede jeg ind genstande, fotograferede og filmede, for siden, hjemme, at kunne bruge dette i formidlingen til et norsk publikum om den lokale kulturelle kontekst og om lokale magts- og afmagtsforhold.

I forbindelse med indsamlingen af dette materiale fik jeg en kontrol på min forståelse af lokale kulturelle regler, på mit kendskab til hvordan vigtige sociale distinktioner blev udtrykt. Jeg gik til lokale informanter (skræddere) og viste frem det, jeg købte ind, og fortalte hvad jeg mente det var udtryk for. Dette gav dem anledning til at korrigere mine misforståelser. "En sådan kjole-model bruger de gifte kvinder, men det er bare frie kvinder, som bruger det stof du har fået den syet af", sa skrædderen for eksempel (Holtedahll 1973).

Da jeg kom hjem, begynte jeg for alvor analysen af de sociale processer i Maine på baggrund af hvad jeg nu havde lært om lokale værdier, indholdet i kønsroller, etc.

Analysen af lokale magtforhold mellem mænd og kvinder blev skrevet ud i én faglig og én populær version, bogen "Frie piger i Mangaland" (Bovin og Holtedahl 1975). I den populariserede bog blev kvinders situation i Niger sammenlignet med kvinders i Skandinavien. Gennem dette arbejde begyndte også en paralel erkendelse at tage form: Jeg havde skaffet mig en virkelig god mulighed til at se min egen kultur, vort eget kønsrollemønster "udenfra". Jeg følte, at både min nyerhvervede kundskab om Niger og perspektivet på norsk kønsrollemønster burde have interesse i almindelig folkeoplysning, i norsk bistandsmiljø, osv.

I foredrag i forbindelse med udstillingen af etnografika og billeder fra Maine og i film ville jeg gerne formidle hovedpointerne i bogen.

Kort fortalt ville jeg gerne formidle, at der i den lokale kontekst i Maine er økonomiske, politiske og religiøse omstændigheder, som skaber et typisk karrierforløb for kvinder. Der foregår en veksling mellem en tilværelse som gift sekluderet kvinde og som "fri" kvinde. Når man har lært de lokale kontekst at kende, fremstår eksistensen af fri-pige-husene som en vigtig ressource for de kvinder som er gift. Fordi mange gifte koner stikker af og etablerer sig som fri kvinder, er disse huse, denne fri-pige-institution, en potentiel trussel over for de gifte koners ægtemænd. Det er sandsynligt at din kone forlader dig, hvis du ikke behandler hende ordentlig. En anden vigtig ressource er de to separate kvindefællesskaber: mellem sekluderede gifte kvinder - og mellem frie kvinder. Begge disse netværk fungerer som vigtigt grundlag for den enkelte kvindes egne økonomiske entrepriser såvel som for hendes mere generelle lokalpolitiske virksomhed.

Det var en hård nød jeg havde sat mig for at knække. Når jeg viste frem udstillingen og fortalte om mænds og kvinders livsforløb, opfatninger, værdier og aktiviteter, opdagede jeg hurtigt at publikum reagerede med at "Dette er vel nok eksotisk og umoralsk". Publikum reagerede slik jeg selv havde gjort, da jeg nylig var kommet i felten. For at mindske det eksotiske indtryk, tilbøjeligheden til at afsige værdibaserede domme som forklaring, appellerede jeg hyppigt til publikums egne erfaringer og kendskab til norsk kultur. Jeg understregede for eksempel lighedstræk mellem tidligt muslimsk ægteskabsingåelse for piger i 13-års alderen i Niger og konfirmation som institution i Norge. Begge institutioner havde det til fælles, at de var rituelle markeringer af overgang fra barn til voksen, rigtignok med forskellige konsekvenser for piger og drenge. Og jeg understregede lighedstræk mellem de frie/fraskilte kvinders position i Niger med de unge, ugifte kvinders hos os. Det var bare den forskel, sagde jeg, at hos os beder man ikke åbenlyst kærester om penge efter samleje! osv.

Hele tiden brugte jeg altså begreber fra vor kulturelle referenceramme som i "Frie piger i Mangaland" i mit forsøg på at give et billede af, hvordan elementer i det fremmede samfund hang sammen i et slags mønster. Jeg kunne fortsat spore utilsigtede reaktioner hos publikum: "De nigerske kvinder har det altså meget bedre?" "Vælger de frit sine mænd?" eller "De har det meget værre end os!" "Hvorfor ophæver myndighederne ikke seklusion?" Jeg lykkedes altså ikke i at formidle begrebet om perspektiv på denne måde. Modtagerens referencerammer forblev intakte. "Informationen" gik den modsatte vej af det den skulle gøre. De fik bekræftet sine stereotyper. Det værste var næsten, at de sandsynligvis selv oplevede, at de lærte en masse.

Jeg havde alt for ureflekteret appelleret til det norske publikums referenceramme samtidig med at jeg forsøgte at demonstrere denne referencerammes utilstrækkelighed. For at folk skulle kunne lære noget om lokal kontekst, måtte jeg altså først lykkes med at formidle en forståelse hos publikum af, at det, jeg præsenterede, handlede om en lokal forståelse. De måtte se på det, jeg fortalte som elementer i en anden forståelsesramme end deres egen. Hvilken forståelse havde folk fået ved at læse bogen? Jeg er rød en del tolkede den mere som et forsøg på at legitimere prostitution i Danmark.

Jeg ville gerne i min formidling have lykkedes med at "flytte" publikums forestillinger/ forståelse fra et vurderingsgrundlag å la "stakkels muslimske kvinder som enten må leve som sekluderet eller prostitueret" eller "hvor er de umoralske, som kræver penge for sex" til "kvinderne har effektive netværk, som de bruger til at løse vigtige økonomiske og politiske opgaver med". Tænker vi udviklingsstrategi og mere konkret om projekter i dette område, ser vi at strategier, som måtte følge af disse to forståelsesmåder ville måtte blive ganske forskellige. I forlængelse af den første finder vi strategier å la "ophæv seklusion og prostitution!" Udviklingsstrategier, som bygger på mine fund ville snarere lægge vægt på at bygge på eksisterende muslimske kvindefællesskaber i arbejdet for at øge kvinders deltagelse på nye samfundsområder. Hvordan kan man være sikker på, at en strategi som lægger vægt på bråt at forbyde seklusion og kriminalisering af fri-pige-institutionen ikke også ville tage en vigtig ressource fra kvinderne: kvindefællesskabet? Hvem ved om ikke ivaretagelse af kvindefællesskabet netop er nøgelen til at kvinderne raskere kan tage initiativ til selv at ændre traditioner og samfundsinstitutioner på en

måde som tjener deres interesser?

Men en sådan formidling fik jeg ikke til. For at lykkes måtte jeg antageligvis blive mere trænet og bevidst min egen formidlingsstrategi, og jeg måtte have mere tid.

Da jeg siden skulle lave en film, hvor jeg skulle bruge billed- og filmmaterialet fra Øst-Niger, ønskede jeg naturligvis at tage hensyn til disse erfaringer (Holte-dahl, Ekman, Wingate 1975). Jeg mente, jeg nu vidste hvad som skulle "ske med" modtageren. Filmen måtte komponeres således, at folk først og fremst fik tilegnet sig begrebet om perspektiv.

Jeg forsøgte at bygge filmen således op, at publikum gennem at blive provoseret (som gennem et slags kunstigt kulturchok) skulle få øje på de to kontekster, den norske og den nigerske. Provokationen søgte jeg at skabe gennem at vise, hvordan en lokal etnisk gruppe så ned på en anden - og gennem i slutningen af filmen at karakterisere den norske kvindes stilling således som en "fordomsfuld", etnocentrisk afrikaner kunne tænkes at gøre. Det forekommer hende for eksempel mærkeligt, at mange norske kvinder kommer på institution, når de blir ældre.

Da jeg viste filmen i nogle kvindeforeninger, blev den modtaget med en blanding af irritation og undring. Irritationen gik på dette, at normænd fremstod som nogle som ikke tod sig af sine gamle. Man begynte at forsvare sig og forklare hvorfor det kunne se sådan ud udenfra. I forlængelse af dette fulgte en diskussion om værdiforskelle mellem kulturer. Jeg var måske kommet et stykke videre? Foreningskvinderne var måske begyndt at gøre sine egne referencerammer til "genstand" for refleksion?

Samtidig følte de sig "beskyldt" for at deres referenceramme var "mangelfuld". Men, at se sig som misforstået er måske det første skridt på vejen til "at se sig som misforstået"?

Siden viste jeg filmen for et antropologpublikum i Danmark, og dette publikum reagerede på filmen med at efterlyse en anden film: "Hvorfor har du ikke redegjort for klasse modsætningerne? eller for imperialismens påvirkning af landsbysamfundet?" Ud fra deres reaktioner at dømme, syntes det som om de spontant tolkede filmen som et udtryk for mit politiske standpunkt: Jeg var Kulturrelativist i ordets værste forstand. Hun mener at undertrykkelse bare findes, hvis folk selv ser den!

Deres reaktion viste altså det jeg har sagt tidligere i forelæsningsen: samfundsforskeren er tilbøjelig til undervurdere nødvendigheden af og udfordringerne ved at formidle "forståelse af forståelse". De "holder ikke fast i" begrebet om perspektiv når de må. I hvert fald havde de ikke erfaringer som gjorde mit "mindre" ambitiøse projekt om først og fremst at provosere meningsfuldt for dem.

Imperialismens undertrykkelsesformer må opdages fra sted til sted. Hvad skal man stille op med et imperialisme-perspektiv, hvis man ikke også besidder et mere generelt begreb om perspektiv? Kan man overhodet kommunikere meningsfuldt med de mennesker undertrykkelsen rammer, og udvikle konkrete planstrategier, hvis man ikke forstår hvordan internationale dynamikker omformes mellem globale og lokale systemer, som det er vor opgave at afdække og formidle.

Som udgangspunkt for diskussionen af filmen skulle vi have

haft en klar situationsdefinition. Vi skulle have været enige om, at det var mit forsøg på at formidle en slik grundforudsætning for analyse af samfundet, som jeg gerne ville have deres reaktioner på. Om det ville have hjulpet om jeg havde inledt med at pointere denne hensigt, kan jeg kun gisne om.

Repræsentanter for norske bistandsorganisationer fik også se filmen - uden indledning. Deres reaktion var en variant af etnografernes. De mente filmen var for lite informativ. "Vi får vite så lite om det, som foregår dernede i landsbyen!"

Også denne reaktion afslørede, at jeg burde have "rammet ind" filmen gennem at fortælle, at den skulle ses som et forsøg på at formidle "forståelse af forståelse". Den er et forsøg på at formidle en speciel måde at stille spørgsmål til sammenhænge på i eget og andre samfund. Den er ikke en journalistisk beskrivelse af hvordan folk lever dernede. Jeg var rød for at en sådan "beskrivelse" let ville give samme type "læring" som mine foredrag i forbindelse med udstillingen.

I årene som er gået har jeg oplevet mange varianter af denne type mislykkethed, denne barriere.

Når det gælder forklaringer på hvorfor heller ikke samfundsforskere takler dette grundlæggende formidlingsproblem, så kan jeg af tidshensyn ikke gå for langt ind på dette her, men bare komme med en hypotese uden at forfølge dette punkt videre: Vor identitet er vigtig. I et så komplekst samfund som vores står vi ofte over for problemer med at få den bekræftet. Det er lettere at lykkes med at hente bekræftelse på en politisk og moralsk identitet

end at finde bekræftelse på sit faglige ståsted. Til og med på Universitetet gælder dette. (Jfr. Berger og Kellner 1981).

KONKLUSION

Min interesse for formidling af begrebet om perspektiv sprang ud af min egen erfaring med brug af film, genstande og billeder i forskningsformidling. Min erfaring med formidling var negativ. Jeg opdagede et problematisk område i samfundsforskningens kundskabsproduktion. Har man først fået øjnene op for mislykkethed i formidlingsprocesser, får man også øjnene op for mange andre vigtige processer, som får liten opmærksomhed i samfundsforskningen. Man spør sig: Hvad var det egentlig som blev formidlet? Dette er også første steg på sporet efter en opskrift til en mere vellykket formidlingsstrategi.

Når vi ser reportager fra Afrika, som er produceret i hjælpeorganisationsregi, mener jeg, at fremstillingen ofte styres så meget af ønsket om at vække medlidenhed, at vi lærer fint lite. Også når vi får medlidenhed, kan vi "miste" budskabet, og det kan godt være tilfældet selv om folk oplever at de lærer noget. Dette point må ikke ses som udtryk for, at jeg ikke mener det er vigtigt at formidle om folks lidelser.

Konklusionen på erfaringer så langt i arbejdet med at bruge film i faglig formidling må blive, at det er en vanskelig om ikke umulig opgave gennem film alene - stilt over for en engangsaudience - at formidle kritisk kundskab om fremmede kulturer. Vi må nok lægge til rette en læringsproces, som er bygget op omkring et flertal av seancer med det samme publikum, dvs. dialog med publikum.

Jeg håber, at jeg gennem eksemplene har fået formidlet betydningen af, at der arbejdes med dette. Denne kompetence må det være vigtigt at bygge op, bit for bit. Formidlingsanalyser af den type jeg har skitseret, bør gå hånd i hånd med vort arbejde med udformningen af udviklingsstrategier og strategier for regional planlægning. Måske er det lige så vigtig, at norske planlæggere/eksperter har tilegnet sig begrebet om perspektiv som at de har detaljkundskab om norsk forvaltning. Når vi har lært om lokal kontekst, vil vore moralske vurderinger nødvendigvis sættes på prøve; men det betyder slet ikke at vi skal give slip på dem. Vi må hellere sige: kontekstualiseret forståelse kommer først, moralsk bedømmelse kommer dernæst.

Jeg vil sige med Rabinow (1986) og Foucault (1980):

"We need to anthropologize the West: show how exotic its constitution of reality has been; emphasize those domains most taken for granted as universal (this includes epistemology and economics); make them seen as historically peculiar as possible; show how their claims to truth are linked to social practices and have hence become effective forces in the social world. We must pluralize and diversify our approaches; a basic move against either economics or philosophic hegemony is to diversify centres of resistance; avoid the error of reverse essentializing; Occidentalism is not a remedy for Orientalism".

Jeg mener at analysen af mine erfaringer har givet et lille indblik ind i hvad som tages for givet: i kvindeforeninger, at "vi behandler vore gamle godt", blandt antropologer, at "vi har det rette perspektiv", blandt bistandsarbejdere, at "vi ved hvilke informationer om folk vi trænger!" Over for alle fora var arbejdet med formidling af begrebet om perspektiv vanskeligt.

Jeg har forsøgt at identificere processerne, som skaber barriererne for formidling af vort perspektiv og som også

fører til, at vi selv af og til mister det af syne. Hvad er det vi er op mod i forvaltning? i bistandsorganisationer? på universitetet? Vi blir bedt om at give kjappe, konkrete løsninger på spørgsmål om forslag til mere tekniske løsninger på planopgaver. Ofte når vi formidler fag har vi ikke den nødvendige tid, de nødvendige vilkår. Jeg mener vi i større grad må stille krav om at få disse nødvendige vilkår opfyldt for å få formidlet vort perspektiv. Det er vort moralske dilemma, at det er så fristende ikke at tage jobben, som det vil medføre at blive vurderet som fagperson og ikke som "synser". Det fatale er, at hverken brugere eller studenter siger i fra til os hvis vi ikke lykkes i at formidle vort hovedbudskab. Dette er levende beskrevet i Berger og Kellner: *Sociology Reinterpreted* (1981). Og som Rabinow siger: "We owe these less glamorous, if more immediately constraining, conditions more attention. The taboo against specifying them is much greater than the strictures against denouncing colonialism". "The micro-processes of the academy might well do with some scrutiny" (Rabinow 1986).

Antropologer (kolleger) tester dig ideologisk. De er bange for, at det de opfatter som et kulturelrelativistisk - umoralsk - udspil, skal få gehør - og siden gi grundlag for indflydelse. Vi står over for den paradoksale situation i vort akademiske miljø, at hvis vi nøjes med at formidle våre konklusioner uden begrebet om perspektiv, så driver vi professionskamp: vi beskytter vor særegne kompetance og bliver eksklusive i vor viden. Hvis vi insisterer på at fastholde formidlingen af dette, og lykkes, så vil vi uværgeligt "accumulate both symbolic capital and "high" structural position" i det akademiske miljø, slik Bourdieu har vist i sin studie af franske universitetsmiljøer (Bourdieu 1984). Har vi noget valg?

Paradokser til trods. Jeg håber, at jeg har lykkedes med at formidle, at formidlingen af begrebet om perspektiv bør gøres til genstand for samfundsfaglig debat.

LITTERATUR

Berger/Kellner, 1981: Sociology reinterpreted. An Essay on Method and Vocation. Pelican, England.

Berger/Luckman, 1972: Den samfundsskabte virkelighed. Danmark.

Bordieu, P., 1984: Homo Academicus. Paris.

Bovin/Holthedahl, 1975: Frie Piger i Mangaland, København.

Eidheim, Henriksen, Mathiesen, Thuen, 1986: Sameting og Sameparagraf i grunnloven, Nytt Norsk Tidsskrift, nr. 4.

Foucault, 1980: Truth & Power, i Power/Knowledge. New York.

Holtedahl, 1973: Sosialantropologi og Musésamlinger i Ottar 1977-78.

Paine, R. 1985: Advocay and Anthropology, Inst. of Social and Ec. Research, Mem. University of Newfoundland, St. John's, Newfoundl.

Canada.

Rabinow, P. 1986: "Representations are Social acts: Modernity and Post-Modernity in Anthropolgy, i Clifford, J. & Marcus, G. E.,

Writing Culture, Berkeley.